

Vergaderjaar 2010–2011

26 234

Vergaderingen Interim Committee en Development Committee

Nr. 107

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 26 oktober 2010

¹ Samenstelling:

Leden: Van Bommel (SP), Van der Staaij (SGP), Çörüz (CDA), Timmermans (PvdA), Ormel (CDA), fungerend voorzitter, Ferrier (CDA), Nicolaï (VVD), Eijsink (PvdA), Van Dam (PvdA), Irrgang (SP), De Roon (PVV), Voordewind (ChristenUnie), Pechtold (D66), Ten Broeke (VVD), Thieme (PvdD), Peters (GroenLinks), Harbers (VVD), Kortenoeven (PVV), Dikkers (PvdA), Van Veldhoven van der Meer (D66), El Fassed (GroenLinks), Dijkhoff (VVD) en Driessen (PVV).

Plv. leden: Van Raak (SP), Dijkgraaf (SGP), Bruins Slot (CDA), Samsom (PvdA), Atsma (CDA), Knops (CDA), Van Miltenburg (VVD), Recourt (PvdA), Arib (PvdA), Van Dijk (SP), Hernandez (PVV), Wiegman-van Meppelen Scheppink (ChristenUnie), Schouw (D66), Van Beek (VVD), Ouwehand (PvdD), Halsema (GroenLinks), Steur (VVD), Wilders (PVV), Vermeij (PvdA), Hachchi (D66), Braakhuis (GroenLinks), Schippers (VVD) en Bontes (PVV).

² Samenstelling:

Leden: Rouvoet (CU), Blok (VVD), fungerend voorzitter, Weekers (VVD), Van Haersma Buma (CDA), Dezentjé Hamming-Bluemink (VVD), Van Hijum (CDA), Irrgang (SP), Blanksma-van den Heuvel (CDA), Van der Burg (VVD), Tony van Dijk (PVV), Spekman (PvdA), Vermeij (PvdA), Ouwehand (PvdD), Bashir (SP), Sap (GroenLinks), Plasterk (PvdA), Groot (PvdA), Van Bommel (PVV), Braakhuis (GroenLinks), Van Vliet (PVV), Dijkgraaf (SGP), Verhoeven (D66) en Koolmees (D66).

Plv. leden: Schaart (VVD), Aptroot (VVD), Atsma (VDA), Elias (VVD), Koppejan, (CDA), Gesthuizen (SP), Smilde (CDA), Nicolaï (VVD), Graus (PVV), Bouwmeester (PvdA), Van der Veen (PvdA), Thieme (PvdD), Karabulut (SP), Halsema (GroenLinks), Heijnen (PvdA), Smeets (PvdA), Beertema (PVV), Van Gent (GroenLinks) De Jong (PVV) en Van der Staaij (SGP).

De vaste commissie voor Financiën¹ en de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken² hebben op 6 oktober 2010 overleg gevoerd met minister De Jager van Financiën over:

- **de brief van de minister van Financiën, W.J. Bos, d.d. 23 september 2009, over de beantwoording van de vraag tijdens het AO van 10 september 2009 van het lid De Nerée tot Babberich over IMF-bijdragen (26234, nr. 94);**
- **de brief van de minister van Financiën, W.J. Bos, d.d. 17 november 2009, over het verslag Jaarvergadering IMF 2009 (26234, nr. 97);**
- **de brief van de minister van Financiën, J.C. de Jager, d.d. 16 juni 2010, over het verslag Voorjaarsvergadering IMF en Wereldbank 23 tot en met 25 april 2010 (26234, nr. 103);**
- **de brief van de minister van Financiën, J.C. de Jager, d.d. 17 september 2010, over de geannoteerde agenda Najaarsvergadering IMF en Wereldbank dd. 17 september 2010 (26234, nr. 105);**
- **de brief van de minister van Buitenlandse Zaken d.d. 5 oktober 2010 over de Nederlandse bijdragen aan fondsen van de Wereldbank en het IMF (26234, nr. 106).**

Van dit overleg brengen de commissies bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De fungerend voorzitter van de vaste commissie voor Financiën,
Rouvoet

De fungerend voorzitter van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken,
Ormel

De griffier van de vaste commissie voor Financiën,
Berck

Voorzitter: Weekers
Griffier: Berck

Aanwezig zijn vier leden der Kamer, te weten: Weekers, Irrgang, Dikkers en Knops.

en minister De Jager van Financiën, die vergezeld is van enkele ambtenaren van zijn ministerie.

De **voorzitter**: Dit algemeen overleg wordt gevoerd door de commissies voor Financiën en Ontwikkelingssamenwerking met de minister van Financiën die hier namens de hele regering zit, dus ook namens de minister van Buitenlandse Zaken, over de najaarsvergadering IMF en Wereldbank. Wij hebben hierover vanochtend een brief gekregen naar aanleiding van het verzoek van voormalig collega De Nerée tot Babberich. Die brief kan bij dit algemeen overleg worden betrokken, op verzoek van mevrouw Dikkers. Ik geef allereerst het woord aan de heer Irrgang van de SP-fractie.

De heer **Irrgang** (SP): Voorzitter. De minister vertrekt waarschijnlijk op korte termijn naar de najaarsvergadering van IMF en Wereldbank. Die najaarsvergadering wordt gehouden tegen de achtergrond van een haperend economisch herstel na de diepste economische crisis sinds de jaren dertig. Overheden aan beide zijden van de oceaan beginnen aan bezuinigingen die dat herstel verder tegenwerken. Ik kan mij herinneren dat ik met de minister bij de financiële beschouwingen de discussie gevoerd heb over het effect van bezuinigingen op de economische groei, het dempende effect daarvan, en de passages in de Miljoenennota over de bezuinigingen die tot positieve bestedingseffecten zouden leiden door vertrouwenseffecten. Ik kwalificeerde dat toen als voodoo-economie. Sinds die tijd heeft het IMF een studie gepubliceerd waaruit blijkt dat die studie(s) nogal twijfelachtig zijn, onder andere omdat daarin eraan voorbij wordt gegaan dat op dit moment sprake is van een mondiale economische crisis en van een bezittingen- en liquiditeitsval. Bovendien kan de rente niet verder worden verlaagd, wat doorgaans wel gebeurt als een overheid bezuinigt.

We zitten twee jaar na het begin van die diepe financiële en economische crisis. Aan het begin daarvan werd wereldwijd gepleit voor een nieuw Bretton Woods. Wij zijn nu twee jaar verder maar van dat nieuwe Bretton Woods is nog weinig tot niets te zien. Dat betekent niet dat de urgentie ervan is afgenomen. Er dreigt een mondiale valutaoorlog uit te breken – volgens sommigen is die al uitgebroken – waarbij landen net als in de jaren dertig proberen om zich uit de crisis te besteden door een zo laag mogelijke wisselkoers. Iedereen probeert ten opzichte van de ander te devalueren. Dat gebeurde ook in de jaren dertig. Dat maakt een nieuw Bretton Woods met een systeem van gereguleerde vaste wisselkoersen alleen maar noodzakelijker. De UNCTAD pleit daarvoor ook in het Trade and Development Report 2010, maar het is eigenlijk helemaal van de agenda verdwenen. Ik pleit er bij de minister voor om die discussie niet te mijden maar te voeren, omdat de urgentie daartoe nog steeds bestaat. Het debat wordt steeds meer op details gevoerd terwijl een meer fundamentele hervorming van het wereldwijde financieel economisch systeem echt noodzakelijk is. Onderdeel daarvan kan ook de vervanging van de dollar als wereldwijde reservevaluta zijn, of een aanvulling op de dollar, de SDR. Ook de discussie daarover zit eigenlijk vast. Wat vindt de minister van toevoeging van de yuan aan het mandje van valuta dat de SDR maakt? Kunnen wij van hem iets meer inzet verwachten dan alleen maar verwijzingen naar discussies in de G20, die verder ook niet tot vooruitgang hebben geleid?

Er wordt gesproken over democratisering van zowel het IMF als de Wereldbank. Bij de Wereldbank wordt in de geannoteerde agenda gesuggereerd dat ontwikkelingslanden straks bijna 50% van het stemaandeel krijgen. Dat is echter een beetje een suggestieve voorstelling van zaken omdat in die 47% ook landen als Hongarije, Saoedi-Arabië en Koeweit worden meegerekend als ontwikkelingslanden terwijl die door het IMF bij de hoge-inkomenslanden worden gerekend; de hoge-inkomenslanden hebben ook na de voorgestelde veranderingen 60% van de stemmen. De voorgestelde wijzigingen in de stemverhouding binnen IMF en Wereldbank zijn eigenlijk redelijk marginaal. Dat zijn niet de veranderingen die nodig zijn om de veranderende wereld te weerspiegelen. Het bewijs daarvoor is ook dat het gaat om voorstellen die al sinds 2008 circuleren, voor het begin van de financiële en economische crisis. Een dubbele-meerderheidsstelsel zou democratischer zijn: een meerderheid van landen en een meerderheid van stemmen op basis van de quota. Destijds is daarvoor door Strauss-Kahn gepleit, maar sindsdien hebben wij daarvan niets meer gehoord. De minister stelt in de geannoteerde agenda dat een verkleining van de raad voor bewindvoerders de evenredige vertegenwoordiging niet ten goede komt, maar ook daarop valt een en ander af te dingen. Als in die raad van 24 bewindvoerders Europa zwaar oververtegenwoordigd is, dan kan met het afvoeren van een paar Europese landen een meer gelijkwaardige afspiegeling ontstaan. Het is niet een optie die onze voorkeur heeft, maar de stelling dat het niet leidt tot een meer gelijkwaardige verdeling is volgens onze fractie niet vol te houden.

Bij de Wereldbank verandert er ook qua beleid nog veel te weinig. De resultaten van armoedebestrijding vallen tegen. Dat blijkt ook uit de studies van het eigen evaluatiebureau van de Wereldbank; de 18 mld. die tussen 1997 en 2008 aan gezondheidszorg, voeding en seksuele en reproductieve gezondheidszorg is besteed door de Wereldbank. Bijna de helft van die wereldprojecten is niet succesvol. In Afrika is slechts een kwart succesvol. Slechte scores van een eigen evaluatiebureau van de Wereldbank zijn er ook op het gebied van private sectorontwikkeling en vooral het klimaat. De financiering van fossielebrandstofprojecten door de Wereldbank is nog nooit zo hoog geweest als in dit jaar: 4,7 mld. De SP-fractie vindt het dan ook onbegrijpelijk dat de regering een actieve rol van de Wereldbank bepleit bij de aanpak van klimaatvraagstukken. Het handelen van de Wereldbank is daarmee volstrekt in strijd. Waarom sluit de minister zich daarbij dan aan?

Een ander groot probleem is de grote hoeveelheid beleidsvoorwaarden die de Wereldbank nog steeds stelt. In een recente studie van Eurodot werd geconstateerd dat alleen al aan de 3,5 mld. die de Wereldbank in 2009 aan Ghana verleende, maar liefst 57 beleidsvoorwaarden waren verbonden, met name op het gebied van fiscaal beleid, publieke sector en energiesector. Dat staat haaks op de claim dat de Wereldbank de beleidsvoorwaarden heeft verminderd. Men zegt het een en doet het ander. Uit de studie blijkt ook dat het opleggen van beleidsvoorwaarden steeds meer gebeurt via ontransparante bijlagen, annexen, waarmee onduidelijker wordt wat de daadwerkelijke voorwaarden zijn bij zo'n lening. Ook de CPIA (Country Policy and Institutional Assessment scores) die de Wereldbank aan landen toekent, werken als impliciete beleidsvoorwaarden omdat een hoger gewicht wordt toegekend aan economische (hervormingen) dan aan armoedebestrijding en sociaal beleid. Het evaluatiebureau heeft onlangs gepleit voor een grondige herziening van deze CPIA. Is de regering bereid om dat op de najaarsvergadering te bepleiten?

De regering schrijft in de geannoteerde agenda ook dat zij zich inzet voor het op peil houden van het budget voor de middelenaanvulling van IDA, de zogenaamde «IDA-16». Op een moment dat de nieuwe Nederlandse regering, zoals blijkt uit het regeerakkoord, fors wil bezuinigen op het

budget voor hulp, mag Nederland niet kiezen voor deze inzet. Op de najaarsvergadering zou Nederland in elk geval geen toezeggingen moeten doen. Kan de minister toezeggen dat hij op dat punt geen commitment aangaat over de aanvullingen van het IDA-budget? De formulering in de brief laat daarvoor ruimte. Mijn fractie vindt dat er betere manieren zijn om het budget te besteden, gelet op alle problemen die er nog zijn bij de Wereldbank.

De **voorzitter**: Het woord is aan mevrouw Dijkers van de PvdA-fractie.

Mevrouw **Dijkers** (PvdA): Voorzitter. Ik dank de minister voor het maken van ruimte in zijn agenda om dit algemeen overleg nog te voeren. Het is spijtig dat minister Verhagen niet ook aanwezig kan zijn. De minister van Financiën spreekt weliswaar namens de hele regering, maar naar mijn mening had dit debat vooral moeten gaan over de ontwikkelingsrelevantie van de instrumenten. Ik geloof wel dat de minister als rechtgeaard CDA'er ontwikkeling een warm hart toedraagt en onze aanbevelingen beslist meeneemt naar Washington.

Bij het IMF en de Wereldbank gaat heel veel Nederlands geld om. Beide instellingen opereren evenwel met mager toezicht van de Kamer. Ik vind dat spijtig. Ik zou dat erg graag in de komende jaren versterkt zien worden, met inzet van de PvdA-fractie, mede omdat het beleid en de investeringen van IMF en Wereldbank zo'n impact hebben op het leven van de gewone mensen – de Henk en Ingrid – in Nairobi en andere ontwikkelingslanden. Mijn vragen focussen zich met name op de ontwikkelingsrelevantie en ontwikkelingsaspecten. Transparantie van de geldstromen van Wereldbank en IMF is cruciaal. Het is cruciaal bij het tegengaan van corruptie en cruciaal bij het transparant houden en het mensen laten meebeslissen over de bestedingen van de verschillende middelen. Het is ook cruciaal bij het tegengaan van het wegsluizen van die middelen. Iedereen begrijpt dat Wereldbankleningen niet worden uitgezet om naar Zwitserse bankrekeningen doorgesluist te worden, maar uit onderzoek blijkt dat dat wel degelijk gebeurt. Mijn fractie ziet graag dat de controle daarop verscherpt wordt door de consumenten, de gebruikers, van die leningen en investeringen inzicht te bieden in de bestedingen. Op de website van de Wereldbank wordt weliswaar redelijk inzichtelijk gemaakt waar leningen naartoe gaan, maar collega Irrgang zegt ook al dat veel bijlagen niet openbaar zijn. Ik kan niet zien of het overzicht dat de Wereldbank geeft compleet is. Ik hoor daarop graag de reactie van de minister. In relatie tot het IMF kan ik die informatie helemaal niet vinden. Mogelijk zijn mijn internetskills onvoldoende, maar ik kan op de IMF-website niet vinden waar wat is afgesloten. Als ik het niet kan vinden, dan kunnen waarschijnlijk ngo's in ontwikkelingslanden met een nog tragere internetverbinding dat ook niet vinden. Deelt de minister de visie dat openbaarheid cruciaal is bij het terugdringen van corruptie? Is de minister bereid om zich in te zetten voor het publiek toegankelijk maken van de data van het IMF? Kan de minister inzicht geven in de data van de Wereldbankinvesteringen?

Ik dank de minister voor de brief met het lijstje van fondsen waarin Nederland zit. De vragen daarover stel ik niet nu allemaal; het onderwerp komt vast wel een keer in een briefing aan de orde. Er staat een post van 163 mln. Overige fondsen in, en van die omschrijving word ik zo nieuwsgierig. Ik ben zo benieuwd naar de aard van die fondsen. Ik verzoek de minister om dat duidelijk te maken, zo nodig schriftelijk. Ik ben ook benieuwd naar hoe die fondsen zich verhouden tot de beleidsprioriteit van Nederland. Investeren wij in fragiele staten omdat de vorige minister daarover een notitie heeft uitgebracht en is er dan samenhang met de staten waarin wij investeren en hoe verhoudt het een zich tot het ander? Kan de minister daarover iets zeggen? Ik zie ook dat op een besloten deel van de website donoren kunnen zien hoe het gaat met de verschillende

investeringen en hoe landen het doen. Wordt die informatie gedeeld met andere afdelingen in het ministerie zodat ook voor het bilaterale beleid gebruik gemaakt kan worden van kennis die opgedaan is bij Wereldbankevaluaties? De Wereldbank is natuurlijk Nobelprijswinnaar data verzamelen bij uitstek. Die mensen kunnen dat zo goed en beschikken over zo veel gegevens. Als zij iets goed kunnen, dan is het dat wel. Maakt het ministerie daarvan gebruik? Worden die gegevens met het maatschappelijk middenveld gedeeld? Als er informatie is over iets in Mali, wordt dat dan gedeeld met het maatschappelijk middenveld ter plaatse, met name met het maatschappelijk middenveld dat door ons gefinancierd wordt? Ik wil eigenlijk wel een keer kijken op dat donortoegankelijke gedeelte van de website. Is dat ook toegankelijk voor Kamerleden? Ik begrijp best dat de minister de link niet kan doorsturen, maar ik praat daarover graag een keer met ambtenaren verder, als de minister dat toestaat.

Collega Irrgang sprak al over leningvoorwaarden. Het recept voor het IMF en de Wereldbank is momenteel vervuld en landen moeten bezuinigen. Hoe verhoudt de opdracht tot bezuinigen zich tot alle investeringen die wij moeten doen om de MDG's te halen? Ik ben daarnaar erg benieuwd. In relatie tot de schuldenpositie krijg ik graag een beeld van wat wij terugkrijgen uit ontwikkelingslanden. Wat wordt er betaald aan rente? Misschien kan ik dat zomaar ergens vinden en in dat geval ontvang ik daarvan graag de link, maar misschien is die er niet. Is de minister bereid om in dat geval energie te steken in het toegankelijk maken van die informatie? Het gaat mij vooral om de IDA-leningen. Hoeveel krijgen wij terug in verhouding tot dat wat wij uitlenen? Ik zie ook graag dat daaraan een politieke duiding wordt gegeven. Vindt de minister het goed dat wij zoveel geld terugkrijgen of vindt hij het wellicht te weinig?

In relatie tot de hervormingen van het IMF en de Wereldbank las ik dat er een road map wordt uitgestippeld. Ik hoor graag hoe het daarmee staat. Wat is de positie van Nederland? Zijn er criteria waaronder Nederland zetels wil inleveren? Hoe onderhandelt Nederland, hoe speelt Nederland dat spel? Kan de minister aangeven welke landen stemmen zouden moeten inleveren en welke landen stemmen zouden moeten winnen? Het lijkt mij goed om die balans te verschuiven; de wereld is veranderd en laten wij dat vooral in diverse gremia laten doorklinken. Tegelijkertijd weet ik graag zeker dat dat ten goede komt van de daartoe aangewezen landen: de armste ontwikkelingslanden, de minst ontwikkelde landen. Middeninkomenslanden hoeven niet noodzakelijk de belangen van de laagste-inkomenslanden te vertegenwoordigen, maar dat is ook niet uitgesloten. Ik hoor graag de ideeën van de minister daarover.

De middelenaanvulling van IDA loopt traag. Ik ben het op dit punt niet eens met collega Irrgang. Ik hoor wel graag wat de stand van zaken is op dit punt en of de minister van plan is om bedragen bij te storten. Ik heb met verbazing gelezen dat de Wereldbank zich nu ook op het gebied van klimaat een grotere rol mag toe-eigenen, mede gelet op de evaluatie waaruit nu niet bepaald blijkt dat de Wereldbank daarin heel goed is. Er zit vast een enorme ratio achter waarom dat naar de Wereldbank moet en de minister heeft dat vast op zijn netvlies staan. Hij kan mij er vast van overtuigen dat dat bij de Wereldbank in de beste handen is. Ik hoor dat graag.

Er is voor mijn tijd een motie-Vendrik aangenomen in de Kamer over de investering in fossiele brandstof door de Wereldbank. Nu heeft Nederland zich onthouden van stemming toen dit onderwerp in de board aan de orde kwam. Kan de minister aangeven waarom Nederland zich heeft onthouden van stemmen terwijl de motie daarover toch duidelijk was, namelijk tegenstemmen vanwege het enorme deel van het budget dat ermee gemoeid is?

De Wereldbank erkent dat er fouten zijn gemaakt bij het verstrekken van financiering aan buitenlandse investeerders die in ontwikkelingslanden landbouwgrond hebben opgekocht. Het is goed dat die fouten worden

ingezien. Ik hoor graag wat de ontwikkelingen zijn op dat punt en of de lokale bevolking, die de dupe is geworden van die landaankopen, wordt gecompenseerd en, zo ja, hoe. Wat zet Nederland in om dat te monitoren?

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Knops van het CDA.

De heer **Knops** (CDA): Voorzitter. De vergadering van 8 tot en met 10 oktober van IMF en Wereldbank vindt plaats onder een moeilijk economisch gesternte. Het beeld is ook niet eenduidig. Het is positief dat de verwachte groei van de wereldeconomie voor 2010 en 2011 naar boven is bijgesteld. Het leeuwendeel van deze groei is echter afkomstig van ontwikkelingslanden; die groeien met wel 7%. De ontwikkelde economieën, zoals die van Nederland, kan daarvan alleen maar dromen. De werkloosheid blijft op een hoog niveau, evenals de overheidstekorten wereldwijd. Hoewel de rust over de schulden van Griekenland, Spanje en Portugal enigszins teruggekeerd lijkt te zijn, blijft de situatie broos. Ook in september was het behoorlijk onrustig op de financiële markten. Met enige regelmaat komt het spook van de kredietcrisis weer uit de kast. Vorige week stond Ierland weer in het middelpunt van de aandacht. Dat onderstreept maar weer eens dat er bezuinigd wordt om die overheidstekorten terug te brengen naar redelijke en houdbare niveaus. Ik hoor graag een reactie van de minister op de opmerking van de heer Irrgang op dit punt. Hoe verhoudt een en ander zich overigens tot een recent rapport van IMF waarin wordt gesteld dat landen zoals Nederland nog veel meer kunnen lenen? Hiermee wordt geïmpliceerd dat de bezuinigingen minder urgent zijn. Is het eigenlijk wel wenselijk dat het IMF dergelijke onderzoeken publiceert, ook in verhouding tot ons eigen beleid op dit punt? De economische situatie in de VS blijft zorgelijk. De geluiden dat sprake is van een dubbeldip, dus dat de opleving van de economische groei tijdelijk is, verstommen niet. De groei vlakt af, de consumentenbesteding blijft laag, de werkloosheid loopt op en de huizenmarkt is in mineur. Bovendien zijn de overheidstekorten enorm. In de eurozone is het beter gesteld, maar de verschillen tussen de landen zijn erg groot. Met name in het zuiden zijn er grote problemen. Kortom: langzaam herstel, hoge schuld niveaus en nog steeds een kwetsbare financiële sector. In de geannoteerde agenda staat dat de Chinese overheid voornemens is om de vaste koppeling aan de dollar langzaam los te laten. Dit zou de CDA-fractie van grote waarde vinden, maar zij vraagt de minister wel of er echt tekenen zijn dat dit op korte termijn gebeurt. Welke rol speelt het IMF hierbij? Mijn fractie is van mening dat hierin ook een rol is weggelegd voor het IMF, niet alleen voor de Verenigde Staten, juist omdat het terugbrengen van de mondiale onevenwichtigheden een van de mogelijke taken van het IMF is. Wat zouden de gevolgen voor de euro zijn? Ik hoor hierop graag een reactie van de minister.

China heeft onlangs bekendgemaakt dat het Griekse obligaties wil kopen zodra Griekenland weer een beroep gaat doen op de financiële markten. Ook wil China meer Griekse producten importeren. Ik kan mij daarbij van alles voorstellen, maar hoe kijkt de minister daar in financieel opzicht tegenaan? Is deze Chinese invloed gunstig? Ligt hier ook nog een rol voor het IMF?

De financiële middelen van het fonds zijn sinds de kredietcrisis enorm uitgebreid. Ik dank de minister voor de brief op dat punt. Inmiddels is afgesproken dat de NAB (New Arrangements to Borrow) worden uitgebreid naar zo'n 600 mld. dollar. Nederland draagt hieraan 14,5 mld. bij. Dat zijn forse bedragen. Hoeveel van dit bedrag is inmiddels aangesproken?

De quotamiddelen worden ook uitgebreid. Deze zijn gebaseerd op de stemverhoudingen en de quota-aandelen van de lidstaten, waaronder Nederland. Deze middelen voorzien in de financiering van het IMF voor de lange termijn. Het IMF wil deze middelen verhogen met 50% tot 150%,

Nederland wil deze verhogen met 50% tot 100%. Het blijft echter onduidelijk om hoeveel geld het daarbij gaat. Hoe gaat deze eventuele nieuwe verhoging bovendien gefinancierd worden?

Er zal een verschuiving van stemrechten plaatsvinden van 5% van oververtegenwoordigde naar ondervertegenwoordigde landen. In de geannoteerde agenda staat dat het Koninkrijk er tegelijkertijd voor pleit dat landen die nu oververtegenwoordigd zijn niet ondervertegenwoordigd kunnen worden. Kan de minister hierop verder ingaan? Wat zijn nu precies de gevolgen hiervan voor Nederland?

Wij zijn ook vertegenwoordigd in de raad van bewindvoerders; die dreigt te worden teruggebracht naar 20 stoelen. De VS lijken vooral de vertegenwoordiging van de Europese landen te willen terugbrengen. De appointed chairs worden mogelijk zelfs afgeschaft. De Europese ministers lijken voorts bereid om twee stoelen in te leveren in het dagelijks bestuur. Europa heeft op dit moment nog 8,5 zetels. De Nederlandse positie komt mogelijk onder druk te staan. Wat is de positie van Nederland in de vergadering op dit punt precies? Wat is de kans dat wij die stoelen kwijtraken? De CDA-fractie meent dat maximaal moet worden ingezet op behoud van de Nederlandse positie binnen het IMF.

Het IMF probeert zich sinds enige tijd nadrukkelijker te richten op het bewaken van de mondiale financiële stabiliteit. Dat is ook logisch, aangezien de belangrijkste oorzaak van de huidige economische crisis de kredietcrisis is. Wat is de indruk van de minister? Lukt het om de nadruk naar de financiële stabiliteit te verplaatsen? In hoeverre wordt gebruik gemaakt van de flexible credit lines? Is het verstandig om voortdurend nieuwe instrumenten op te tuigen?

Het IMF gaat de 25 landen die wereldwijd de grootste financiële sector hebben elke vijf jaar onderwerpen aan een verplicht onderzoek. Ook Nederland valt hieronder. Deze verplichte toets komt in plaats van de vrijwillige toets die al sinds 2001 plaatsvond. Wat zijn de consequenties voor ons land indien tekortkomingen worden geconstateerd?

Bij de Wereldbank komen vergelijkbare onderwerpen als bij het IMF aan de orde. Ook hier is het kapitaal aangevuld en zijn de stemverhoudingen herschikt. Mijn fractie is van mening dat het goed is dat de governance wordt verbeterd. Ik hoor wel graag van de minister hoe hij aankijkt tegen de samenwerking tussen IMF en Wereldbank. Verloopt die op dit moment naar wens? Hoe verloopt de Nederlandse departementale coördinatie op dit terrein?

In de geannoteerde agenda staat dat zal worden gepleit voor meer politieke betrokkenheid bij strategische onderwerpen van de Wereldbank. Wat is hiervan precies de bedoeling? Is het de bedoeling om de Wereldbank dezelfde structuur te geven als het IMF?

In hoeverre heeft de economische crisis gevolgen voor de armste landen? De opkomende economieën lijken goed te presteren. Azië en Afrika zijn over het geheel genomen een van de weinige regio's waar de economie niet kromp, hoewel dat allemaal relatief is natuurlijk. Welke rol kan de Wereldbank hierin spelen? Worden er meer leningen verstrekt?

De Wereldbank vraagt om additionele middelen voor eind 2010. Mijn fractie vindt dat op zich positief maar is ook van mening dat die leningen effectief moeten zijn. Hoe kijkt de minister daartegenaan?

Voorzitter: Irrgang.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Weekers van de VVD-fractie.

De heer **Weekers** (VVD): Voorzitter. Aan de orde is Wereldbank/IMF, de geannoteerde agenda. De minister reist morgen af naar Washington. Ongeveer twee en een half jaar geleden hebben wij hier al eens een debat gevoerd over de vraag welke toegevoegde waarde het IMF nog heeft. Het IMF was op dat moment eigenlijk op sterven na dood. Ook Strauss-Kahn

liet zich in dergelijke bewoordingen uit. Wij konden toen niet bevroeden dat de Bretton-Woodsinstellingen een half jaar later meer levend dan ooit waren en ook harder nodig dan ooit. Ik sluit mij overigens aan bij de vraag van de heer Irrgang naar wat er eigenlijk in de afgelopen jaren is gebeurd om tot Bretton Woods nieuwe stijl te komen. Ik ben het zicht daarop een beetje kwijtgeraakt. Ik heb niet de indruk dat er gek veel is veranderd. Wel is belangrijk dat het IMF de rol die het van oorsprong had – land of last resort, waarin wij veel vertrouwen kunnen hebben – invult. De vraag is of daarover in de komende dagen nog wordt gesproken.

Ik tref in de geannoteerde agenda onder meer aan dat er nieuwe arrangementen zijn om te lenen. Ik trof niet het arrangement om te lenen aan dat voor Griekenland en eventuele andere Europese landen die daarvoor aankloppen geldt. Dat gaat ver uit boven de normale quota en de trackingsrechten. Moet ik ervan uitgaan dat dit is ondergebracht bij de new arrangements to borrow, of is die NAB-faciliteit met name gericht op ontwikkelingslanden? Is de faciliteit voor de Europese landen hier wellicht niet verder beschreven?

De voorgaande sprekers hebben ook al gesproken over de economische situatie. De economie trekt mondiaal weer wat aan, zij het dat een double dip zeker niet is uitgesloten. Economisch herstel is kwetsbaar. Het goede nieuws is dat met name opkomende economieën en ontwikkelingslanden het relatief goed doen. De economie daar trekt ook substantieel aan.

Tegelijkertijd moeten wij ons niet blindstaren op de cijfers. De bevolkingsgroei in deze landen is namelijk een stuk steviger dan in de gevestigde economieën. Ik hoor graag van de minister een appreciatie over de aantrekkende economie tegenover de bevolkingsaanwas; wat is nu echt de welvaartsverbetering in de genoemde landen?

Het IMF heeft de financiële stabiliteit in Griekenland, en in enkele andere landen, geborgd. Het IMF speelt ook een bepaalde rol in IJsland. Mijn vraag aan de minister is dan ook hoe de situatie er daar voor staat. Ligt daar ook nog een relatie met de claim die Nederland op IJsland heeft? Wij hebben daarover vorige week kort gesproken. Er is toen een brief toegezegd. Ik kan mij voorstellen dat de minister, als hij hierop nu niet kan ingaan, een en ander meeneemt in die brief. De rol van het IMF is in dezen van cruciaal belang.

Collega's Knops en Irrgang hebben ook al even gewezen op de mondiale onevenwichtigheden, met name op de positie van China en de RMB. China heeft enkele weken geleden aangekondigd bereid te zijn om de wisselkoers aan te passen om een van de belangrijkste mondiale onevenwichtigheden op te heffen. Tegelijkertijd vraag ik mij af of daar echt iets uit komt. Het zijn mooie woorden, maar ik heb nog geen daden gezien. Wat is de verwachting van de minister op dat punt?

Hoe kijkt de minister aan tegen protectionistische tendensen? In IMF-verband maar ook in G20-verband is een- en andermaal afgekondigd dat protectionisme uit den boze was. Ik ben het daarmee zeer eens, want dat werpt ons terug. Tegelijkertijd blijkt dat als het economisch slecht gaat, de eerste nationale reflex is dat landen hun eigen bedrijfsleven beschermen. Wij hebben in Nederland ons eigen financiële stelsel overeind gehouden. Er zijn zelfs informele afspraken gemaakt met de ING om de kredietverstrekking aan het bedrijfsleven op gang te houden. Vindt de minister dat protectionisme als spook toch niet echt de kop heeft opgestoken, of is dat wel het geval en wordt het onderwerp aangekaart in de komende dagen?

Ik breng de onevenwichtigheden ook in verband met de Verenigde Staten. In de stukken staat dat de besteding van de Amerikaanse consumenten tot nu toe nauwelijks herstelt. De arbeidsmarkt toont weinig tekenen van herstel en ook de huizenmarkt in de Verenigde Staten blijft in mineur. De programma's die de VS hebben opgezet om de economie te stimuleren, waren tijdelijk van aard. Cash for clunkers is bijvoorbeeld even aangeslagen, maar zodra de stimulering stopt, ontstaat een tegengesteld effect.

Wat hebben dit soort maatregelen uiteindelijk voor zin? Het feit dat Amerikaanse consumenten wat minder besteden en wat meer besparen, is eigenlijk ook een stukje herstel van mondiale onevenwichtigheid. De Amerikanen leefden eigenlijk veel te lang op de pof. Dat konden zij ook niet volhouden. Dit hoort daar gewoon ook bij. Moeten wij dat niet gewoon erkennen, zo vraag ik de minister.

In het stuk wordt nog iets geschreven over de huizenmarkt van de Verenigde Staten en de gedwongen huizenverkopen. De huizenprijzen komen verder onder druk te staan. Wat betekent dit voor de risico's van de Alt-A-portefeuille die de Nederlandse Staat van de ING heeft overgenomen? Lopen wij daarin extra risico's.

De **voorzitter**: Ik vraag de woordvoerder van de VVD-fractie of hij zijn bijdrage met enig tempo kan afronden.

De heer **Weekers** (VVD): Ik ga dat zeker doen. Ik heb nog drie punten. Hoe moet ik nu de positie van het IMF ten aanzien van de overheden precies zien? Ik lees daarover wisselende berichten. De ene keer stelt het IMF dat men zich zorgen maakt over de overheidsfinanciën, met name in Europa, de andere keer zegt de heer Strauss-Kahn, directeur-generaal van het IMF, dat het nodig is om bezuinigingen uit te stellen. Hoe moet ik dat waarderen?

Ik heb ook nog een vraag over de brief van 5 oktober over de Nederlandse bijdragen aan fondsen van de Wereldbank en het IMF. Daarin staat een rijtje heel hoge bedragen. De Wereldbank speelt daarbij de rol van administratiekantoor. De bank heeft geen directe uitvoerende rol. Wie houdt volgens de minister de vinger aan de pols en wie controleert dat deze gelden goed, efficiënt en nuttig worden besteed?

Ik wil ten slotte meer opheldering over de quota en de schuivende panelen, met name bij het IMF, maar naar ik aanneem speelt dit ook bij de Wereldbank. Reijnders heeft gezegd dat Europa van haar acht en een halve zetels er twee zou willen inleveren. Wat betekent dit heel concreet voor Nederland en voor het systeem van kiesgroepen? Zijn wij bij zo'n vermindering nog steeds in staat om onze eigen kiesgroep te vormen en behouden wij een zetel? Of behouden de grote landen hun zetel en moeten wij maar zien of wij nog een zetel krijgen? Er wordt aangedrongen op één Europese inzet. Is die er daadwerkelijk? Wat betekent dat voor Nederland?

Ik rond af. Ik steun de stelling van de heer Irrgang dat de minister bij eventuele IDA-claims de hand op de knip moet houden, omdat er wordt bezuinigd op ontwikkelingssamenwerking. Wij moeten er goed op letten dat het geld dat beschikbaar is naar de beste bestemmingen gaat. Daarmee ben ik het eens. Ik steun verder het pleidooi van mevrouw Dijkers voor het veel meer toegankelijk maken van de data van het IMF en de Wereldbank.

Voorzitter: Weekers

Minister **De Jager**: Voorzitter. Ik zal eerst de vragen beantwoorden die gaan over het IMF of daaraan zijn gerelateerd. Daarna zal ik zo veel als mogelijk de vragen beantwoorden die zijn gesteld over de Wereldbank. Als het nodig is, zal ik de minister van Buitenlandse Zaken vragen om de vragen nader per brief te beantwoorden.

Quota en governance zijn bij het IMF thema's die al een aantal jaren spelen. De heer Irrgang spreekt over het stemgewicht van de hoge-inkomenslanden en vraagt zich af of de verhoudingen nog wel goed zijn, ook na de verschuivingen. Het mandaat van het IMF is uiteraard anders dan dat van de Wereldbank. Bij het mandaat van het IMF past dat de stemverhoudingen worden bepaald op basis van het economisch gewicht in de wereld. Overigens bepalen de quota bij het IMF automatisch

ook hoeveel een land moet bijdragen aan het IMF. Dat is een-op-een gekoppeld. Het economisch gewicht wordt nu bepaald door een formule die we in 2008 zijn overeengekomen. Het is natuurlijk belangrijk dat ook de opkomende landen en de ontwikkelingslanden zijn vertegenwoordigd. Daarom pleit ik voor bescherming van de stemgewichten van de armste landen. Ook Nederland is bereid te komen tot een stemoverdracht van 5% naar dynamisch opkomende economieën. Dat heeft ook gevolgen voor het Nederlandse quotum. De heer Knops vraagt in dit verband wat ik bedoel met de stelling dat je niet onder je gecalculerde quotum kunt zakken. Eigenlijk is dat heel eenvoudig. Op dit moment zijn wij oververtegenwoordigd ten opzichte van het gecalculerde quotum op grond van de formule van 2008. Wij vinden het fair om in zo'n situatie wat te zakken. Wij zouden het echter niet fair vinden als je daarbij zakt onder je berekende quotum, want dan zouden andere landen weer oververtegenwoordigd zijn. Dit heb ik ook in mijn gesprekken met het IMF naar voren gebracht. Deze opvatting wordt er vrij breed gedragen.

De heer Irgang vraagt zich af of de verkleining van de IMF Boards misschien juist zou leiden tot vergroting van de legitimiteit. Het huidige automatisme en de huidige statutaire bepalingen leiden ertoe dat eigenlijk de facto automatisch werd verhoogd naar 24 zetels. Als je zou implementeren wat de Verenigde Staten eigenlijk op dit moment als drukmiddel hanteren, en terug zou zakken naar 20 zetels, zouden niet de West-Europese landen zetels moeten inleveren, maar bijvoorbeeld Afrikaanse landen. Dat is natuurlijk niet de bedoeling. De manier waarop nu druk wordt uitgeoefend, is in ieder geval geen oplossing voor het probleem. Wij zien het probleem en daarover moeten wij open spreken. Nederland en Europa moeten bereid zijn om zich aan te passen in een veranderende wereld en een veranderende omgeving. Dat zou leiden tot een enigszins verlaagd quotum. Ik begrijp de wens heel goed dat daarbij ook het aantal Europese stoelen wordt gezien. De manier waarop dat nu gebeurt, bevordert echter uiteindelijk het vinden van een eindoplossing niet. Dat is het probleem en daarover moeten wij vooral met elkaar het gesprek aangaan. Nederland heeft daarbij een constructieve houding. Daarbij moet wel worden gezegd dat wij willen weten wat andere landen doen. Wij moeten niet gekke Henkie zijn door als eerste te bewegen. We kijken dus een beetje naar elkaar en we slaan een paar piketpaaltjes. In Europa hebben we dat vorige week nog gedaan in de aanloop naar de jaarvergadering van het IMF. Op enig moment is het mijns inziens verstandig om hierover ook in de Kamer te spreken. Misschien moeten we dat doen in een vertrouwelijk overleg, want hierbij speelt ook de inzet bij de onderhandelingen een rol. Voor welke inzet kan de Nederlandse regering bij de onderhandelingen kiezen? Welke uitkomst van wat toch een beetje een stoelendans is, is mogelijk? Als een paar mensen er een stoel bij krijgen, moeten ook een paar mensen een stoel afstaan. We willen daarbij bijvoorbeeld ook bekijken hoe het gaat met de 24 stoelen. Kunnen we 24 stoelen houden als Europa een beetje beweegt?

De heer **Weekers** (VVD): Dit verontrust mij. Europa zegt dat het best met wat minder kan. Het is ook bereid om een paar stoelen op te geven. Ik wil toch weten wat de Europese inzet is. Kan Nederland in elk geval zijn stoel behouden? Als een aantal stoelen moet gaan rouleren, doen dan alle Europese landen mee? De landen die nu een appointed chair hebben, moeten niet straks vast op hun stoel blijven zitten. Kan de minister mij verzekeren dat de positie van Nederland in Europa relatief zeker niet verslechtert als er straks iets gaat veranderen?

Minister **De Jager**: Nederland heeft uiteraard een ander quotum dan Duitsland, Engeland of Frankrijk en dat leidt tot een andere positie. Met die landen kunnen we ons niet direct vergelijken. Van een Europese inzet

is vooralsnog geen sprake, want de Europese landen zitten niet op één lijn. Dat maakt het een lastig verhaal. Al eerder is in de Kamer gewisseld dat de Europese landen ooit wel gezamenlijk een bepaalde beweging zullen maken. Dat is in algemene zin te onderschrijven. De heer Weekers vraagt echter of er al concrete gevolgen zijn. Wij hebben ons op geen enkel moment gecommitteerd aan gevolgen voor de Nederlandse stoel. Zo ver is het ook nog niet. In sommige voorstellen die voorliggen, zou daarvoor ook nog wat meer tijd zijn. Ik vind echter ook dat de Kamer daarover moet kunnen spreken met mij. Ik kan me voorstellen dat we daarover te zijner tijd in een besloten overleg spreken wanneer dit zich aandient en er over een echt concrete inzet of oplossing wordt gesproken. Dat is eigenlijk wat ik heb gezegd. In de wereld komen landen op, veranderen machtsverhoudingen en economische blokken, krijgen andere werelddelen een veel groter aandeel in de wereldeconomie dan Europa en de «oude economie». Ik noem dus nog geen landen. Een en ander mag zich echter op een gegeven moment wel vertalen in de manier waarop Europa in deze discussie zit. Ik ben echter heel voorzichtig voordat ik concessie zal doen. In die zin kan ik de heer Weekers wel geruststellen. Dit is op geen enkele manier een discussie waarvan de uitkomst al vaststaat. Ook Nederland draagt bijvoorbeeld argumenten in tegen wat men vaak bij voorbaat al aanneemt, namelijk dat een aantal Europese landen is oververtegenwoordigd. Je kunt daarover uiteraard een welles-nietesdiscussie voeren. Wij zeggen dat wij ongeveer een derde van het quotum uitmaken en ook ongeveer een derde van de stoelen hebben. Als echter Amerika zegt dat het maar één stoel heeft terwijl het zoveel procent van het quotum heeft, is dat uiteraard ook een werkelijkheid. Er staan dus verschillende percepties tegenover elkaar. Wij zijn nog lang niet zo ver dat wij kunnen zeggen: er ligt een concreet voorstel dat bepaalde landen gaat treffen. Voordat Nederland zich committeert aan een oplossing die directe gevolgen zou hebben voor de Nederlandse stoel, moeten we dat bovendien eerst in de Kamer bespreken.

De heer **Irrgang** (SP): Volgens mij gebruikte de minister niet voor niets het woordje «nog» toen hij het had over «nog geen consequenties voor de Nederlandse stoel». Dat impliceert dat hij onderkent dat op enig moment de wereld zich in een bepaalde richting zal bewegen. Ik ben daarvan in ieder geval een voorstander, namelijk vanuit democratisch oogpunt. Dat zal uiteindelijk betekenen dat de positie van Nederland minder belangrijk wordt. Nederland is tenslotte maar een landje van 16 miljoen mensen in een wereld van 6 miljard mensen. Ik begrijp echter dat de minister zich terughoudend opstelt en niet het achterste van zijn tong wil laten zien. Daarom is het misschien goed dat wij voor de voorjaarsvergadering hierover een keer vertrouwelijk met hem spreken. Dan kan hij zijn onderhandelingsstrategie wat meer in detail met ons bespreken. Ik wil die namelijk eigenlijk wel weten. Wij houden nu een openbare vergadering. Daarom begrijp ik dat de minister nu een beetje voorzichtig moet zijn.

Minister **De Jager**: Ik heb eigenlijk zojuist al gezegd dat ik tot zo'n overleg bereid ben.

De heer **Irrgang** (SP): Ik doe bij dezen het voorstel om zo'n bijeenkomst vóór de voorjaarsvergadering te houden. Tijdens de komende vergadering zullen hierover immers geen spijkers met koppen worden geslagen.

De **voorzitter**: Er zijn op dit moment vier partijen vertegenwoordigd. Aan de lichaamstaal van de vertegenwoordigers kan ik zien dat zij het met het voorstel van de heer Irrgang eens zijn. Er is dus een meerderheid die zo'n overleg graag wil houden. De minister heeft het toegezegd, dus dat wordt geregeld. Dit punt zal terugkomen in de procedurevergadering. In

aanvulling daarop vraag ik de minister om dit min of meer te beschouwen als een parlementair voorbehoud bij mogelijk gewijzigde stemverhoudingen en bij wijzigingen voor de Nederlandse stoel. Dat heb ik toch goed begrepen?

Minister **De Jager**: Procedureel is dat uiteraard niet zo, voorzitter. Als ik echter toezeg dat wij hierover met de Kamer spreken voordat Nederland zich committeert aan consequenties specifiek voor de Nederlandse stoel, dan is dat een toezegging die staat.

De heer Knops heeft gesproken over de SDR van 9 mld. aan de NAB. Die is nog niet actief. De raad van bewindvoerders heeft wel overeenstemming bereikt over de wijziging en de verhoging van de NAB. Die zijn voorgelegd aan de NAB-leden. De verwachting is dat in maart alle NAB-leden de wijzigingen hebben geratificeerd. Nederland heeft dat overigens inmiddels gedaan. Dit is al door de Tweede en de Eerste Kamer. De staatsgarantie is inmiddels ook aan De Nederlandsche Bank verstrekt. Er is dus nog niet getrokken op de essentiële bijdrage van de NAB, maar van de SDR van 9 mld. heeft Nederland al wel 1,3 mld. SDR uitstaan in de NAB en de GAB. Maar ook daarop wordt op dit moment nog niet getrokken. Wel wordt op dit moment 270 mln. SDR getrokken op de bilaterale lening van 5,31 mld. die Nederland heeft verstrekt ter overbrugging tot de NAB actief werd. Destijds zijn daarover afspraken gemaakt.

De heer Knops heeft ook een vraag gesteld over de uitbreiding van de quotamiddelen. Er is nog geen besluit genomen over de omvang van de quotaverhoging. Nederland zet in op een quotaverhoging van ongeveer tussen 50% en 100%. Bovendien moet de quotaverhoging de verschuiving in stemaandelen gaan faciliteren. Als de stemverhoudingen wijzigen, reflecteert zich dat in de quotaverschuiving binnen de middelen.

De heer **Knops** (CDA): Betekent dit dat hiervoor dus eigenlijk hetzelfde regime geldt als wat zojuist aan de Kamer is toegezegd over de Nederlandse positie? Komt besluitvorming hierover nog niet aan de orde?

Minister **De Jager**: Hierop berust altijd een parlementair voorbehoud, want het moet gewoon worden geratificeerd. Bij een verdubbeling van de quota gaat dit naar verwachting ongeveer neerkomen op een verhoging van de Nederlandse bijdrage van 3,7 mld. SDR. Voor zover het geratificeerd moet worden, komt dit uiteraard in de Tweede Kamer aan de orde. Overigens worden de quotamiddelen door de Nederlandsche Bank verstrekt aan het IMF. Er is hiervoor alleen sprake van een staatsgarantie. Een en ander heeft dus geen directe gevolgen voor de begroting. De heer Knops heeft het ook gehad over de stoelen, maar daarover heb ik al gesproken.

Er is gesproken over de FCL. Mexico, Polen en Columbia hebben in 2009 een FCL afgesloten. Zij hebben er echter niet op getrokken. Het feit dat de kredietlijn beschikbaar is, heeft echter wel geholpen en een positief effect gehad op de financiële markten, en daarmee op bijvoorbeeld de leencapaciteit van deze landen. De ervaringen met de FCL lijken dus wel degelijk positief te zijn, ondanks het feit dat er niet op wordt getrokken. Het mandaat van het IMF dat in de statuten is vastgelegd, is vooral gericht op monetaire stabiliteit. Het IMF is echter de afgelopen jaren ook steeds meer gaan doen op het gebied van financiële stabiliteit. Een aantal jaren is bijvoorbeeld gewerkt met Financial System Stability Assessments (FSSAs). Het is niet de bedoeling dat het IMF zich nu volledig op financiële stabiliteit gaat richten, maar versterking van de surveillance op zowel monetaire als financiële stabiliteit moet ervoor zorgen dat deze verschillende risicogebieden worden afgedekt. Nederland vindt het belangrijk dat beide terreinen voldoende worden gezien.

Er is gevraagd of het IMF verplicht is om elke 5 jaar de financiële sectoren van de 25 meest systeemrelevante landen te onderzoeken. Nederland verwelkomt de stappen die recent op het terrein van surveillance zijn gezet. Nederland pleit er bijvoorbeeld al jaren voor om het IMF de financiële sectoren van systeemrelevante landen verplicht te laten analyseren. Wij zien dit dus als een positieve ontwikkeling. Analyses moeten uiteraard leden motiveren om stappen te zetten om bepaalde tekortkomingen te corrigeren.

De heer **Knops** (CDA): Kan de minister zeggen wat concreet de consequenties zouden kunnen zijn als er tekortkomingen worden geconstateerd? Gaat het daarbij alleen om impliciete beleidsmatige consequenties voor Nederland, of zijn er andere consequenties?

Minister **De Jager**: De heer Knops doelt naar ik aanneem op een situatie waarin er in Nederland tekortkomingen wordt geconstateerd. Toen ik bij het IMF de minister van Financiën destijds verving, heb ik meegemaakt dat er binnen de beslotenheid van het IMFC aan naming-and-shaming werd gedaan. Het werkt heel goed om op die manier peer pressure uit te oefenen. Dat blijft niet zonder gevolgen; dan ga je er echt wel mee aan de slag. Zo werkt het IMF.

De heer Irrgang vraagt of de yuan kan worden toegevoegd aan het mandje van de SDR. De yuan is op dit moment geen free floating valuta. De munt is gekoppeld aan de dollar. Iedere munt die is gekoppeld aan een andere munt, bijvoorbeeld aan de dollar, wordt niet opgenomen in de SDR. Er wordt op dit moment veel gesproken over het free floating maken van de yuan. Ik ben daarvan een voorstander. Mocht dat gebeuren, dan komt opname van de yuan in de SDR binnen handbereik; dat is dan heel goed mogelijk en heel goed denkbaar. Dan moet uiteraard bekeken worden welk aandeel de Chinese economie in de wereldeconomie heeft. Vooralsnog is de munt echter gekoppeld aan de Amerikaanse dollar. Het is wel de bedoeling dat de munt in de toekomst free floating wordt, want de economie van China groeit en wordt steeds belangrijker. Ik kan me dus goed voorstellen dat de munt te zijner tijd wordt opgenomen in de SDR.

De heer **Irrgang** (SP): Ik begrijp dit antwoord wel en ik begrijp ook dat de minister open staat voor opname van de yuan. Het is echter niet zo dat de yuan niet wordt aangepast. Er vindt wel degelijk enige koersverandering plaats. Dat is ook recent gebeurd. Het is allemaal heel klein en beperkt, maar niet nul. Dat geldt zeker als je dit over een wat langere periode bekijkt, bijvoorbeeld over een periode van vijf of tien jaar. Dat zou een argument kunnen zijn om er nu al mee te beginnen.

Minister **De Jager**: Een ander probleem is dat de yuan niet vrij verhandelbaar is op de markt. Ook dat is een logische voorwaarde die geldt voor opname in het SDR-mandje. Ik zeg echter nogmaals dat dingen zullen veranderen, net zoals belangen van bepaalde landen veranderen. Het is dus ook denkbaar dat de yuan vrij verhandelbaar wordt en dat de volledige koppeling met de dollar wordt losgelaten. De yuan speelt nu eigenlijk geen of slechts een heel kleine rol in de wereldeconomie, omdat de munt niet vrij verhandelbaar is.

De heer **Irrgang** (SP): Ook dat is inmiddels aan het veranderen. De renminbi of de yuan is nu al beperkt verhandelbaar. Het gaat hierbij om heel recente ontwikkelingen. In de intra-Aziatische handel worden experimenten gedaan met factureren in yuan. Ik snap de argumenten van de minister wel, maar het zijn geen onoverkomelijke bezwaren.

Minister **De Jager**: De heer Irrgang noemt stapjes die worden gezet naar een nieuwe situatie. Het is goed denkbaar dat de yuan op een gegeven

moment in de SDR moet worden opgenomen als deze ontwikkelingen zich zo doorzetten. Daardoor zal ook het belang van deze munt in de wereld-economie toenemen. De verhandelbaarheid wordt groter en de koppeling met de dollar wordt steeds meer losgelaten. De Chinezen doen dit allemaal in een heel geleidelijk tempo. Het neemt dus toe. Op een gegeven moment kun je volgens mij zeggen: nu heeft de yuan een zodanige positie opgebouwd dat de munt in de SDR moet worden opgenomen.

De heer **Weekers** (VVD): Dat heeft pas zin als de yuan vrij verhandelbaar wordt en in elk geval pas als er stappen worden gezet in de richting van revaluatie. Ik krijg zojuist het bericht binnen dat de Chinese president of partijleider in een informeel overleg met de heer Barroso heeft gezegd dat hij helemaal niet van plan is om snel te revalueren, omdat dit zou leiden tot sociale onrust in China. Hij vindt dat Europa maar eens moet ophouden met druk zetten op China. Wat vindt de minister daarvan? Hoe kun je spreken over de mondiale onevenwichtigheden als de allerbelangrijkste onevenwichtigheid niet wordt aangepakt?

Minister **De Jager**: Dominique Strauss-Kahn heeft zich uitgesproken tegen concurrerende devaluaties van landen om binnenlandse problemen te bestrijden. Ik kan op de vraag van de heer Weekers antwoorden met te zeggen dat ik die oproep steun. Ik vind dat een kunstmatig laaggehouden koers geen instrument moet zijn om te concurreren; daarin ben ik vrij helder. Ik laat me in mindere mate uit over de vraag of dat in China gebeurt, want dat is altijd heel lastig vast te stellen.

De heer **Irrgang** (SP): Uiteraard is dit een onderdeel van een wereldwijd systeem waarbij wisselkoersen vrij en minder vrij zijn. De minister zegt nu dat hij de oproep van Dominique Strauss-Kahn steunt. Dit komt echter voort uit een chaotisch systeem waarin iedereen probeert zaken op elkaar af te wentelen en waarin men stelt dat het vrijewisselkoersbewegingen zijn of juist niet. De discussie over een nieuw Bretton Woods is helemaal verstomd. Mag ik de minister eraan herinneren dat Keynes in 1944 niet alleen heeft gepleit voor een systeem van vaste wisselkoersen, maar er ook voor heeft gepleit om ook overschotlanden aan te spreken, dus niet alleen tekortlanden? Als er tekortlanden zijn, zijn er vanzelf ook overschotlanden. Dit zijn relatieve begrippen. Wij leven in een wereld waarin alleen de tekortlanden worden aangesproken en niet de overschotlanden. Ook dat heeft met de stemverhoudingen binnen het IMF te maken. De minister is overigens zelf minister van Financiën van een overschotland. Het probleem van de mondiale onevenwichtigheden blijft bestaan en hangt ook samen met de wisselkoersen. Hiervoor is meer nodig dan het steunen van een oproep van Dominique Strauss-Kahn; hierop zal een wereldwijd antwoord moeten komen.

Minister **De Jager**: Ik constateer in ieder geval dat de SP-fractie en de VVD-fractie het op dit punt niet eens zijn. Zij voeren op dit moment daarover via mij een debat met elkaar. Zij proberen mij uit te lokken om als een soort scheidsrechter daarover uitspraken te doen. Nu worden de overschotproblematiek en de onevenwichtigheden er ook nog bijgehaald. Wij hadden het over de koersen van munten. Als je de koers van de munt gebruikt, moet je bij de euro kijken naar de eurozone als geheel. De overschotten en tekorten van de eurolanden onderling hebben uiteraard niet als gevolg dat het ene euroland de koers laag houdt ten opzichte van het andere land. Dat kan immers niet binnen een monetaire unie. Hierbij spelen echt economische oorzaken, zoals het achterblijven van de arbeidsproductiviteit en de inflexibiliteit van de arbeidsmarkt van Zuid-Europese landen. Nederland heeft pas geleden een peer-evaluatie gedaan van Portugal. Toen hebben wij dat gewoon besproken. Portugal is

namelijk een land met een groot tekort. Het gaat daarbij niet om zomaar een tekort, want het land heeft jaar in jaar uit een tekort van meer dan 10%. Dat komt niet doordat Nederland zijn euro laag houdt ten opzichte van de Portugese euro. Ik kan de heer Irrgang namelijk zeggen dat de Nederlandse, de Duitse en de Portugese euro's nog steeds dezelfde euro's zijn.

De **voorzitter**: Ik kan mij voorstellen dat dit een vraag oproept bij de heer Irrgang.

Minister **De Jager**: Laat u mij even mijn zin afmaken, voorzitter. Economische factoren zijn dus de oorzaak. Wij moeten niet alles op één hoop vegen. De eurozone als geheel heeft geen groot overschot of tekort. Tussen de eurostaten onderling zijn echter wel grote verschillen. Die verschillen hebben echter economische oorzaken en worden niet veroorzaakt door wisselkoersen. China is inderdaad ook een land met een groot overschot. In de literatuur valt te lezen dat het overschot in China voor een deel wél met de wisselkoers te maken zou kunnen hebben.

De heer **Irrgang** (SP): Ik dank de minister voor zijn uitstekende analyse. Hij zegt dat de Europese monetaire unie eigenlijk in belangrijke mate tekort is geschoten, omdat er voor Zuid-Europese landen geen mogelijkheid meer bestaat om te devalueren. Dat is de kern van het probleem met de euro, waaraan die munt kapot kan gaan. De heer Stiglitz heeft hierover onlangs opmerkingen gemaakt. Dit is een risico dat Europese politici tien of vijftien jaar geleden voor lief hebben genomen en dat nu materialiseert. De minister kan niet volhouden dat dit niets te maken heeft met wisselkoersen. Er is namelijk een vaste wisselkoers tussen Nederland en Portugal in de vorm van de euro. Dat is onderdeel van het probleem. Keynes stelde in 1944 voor dat er wel gedevalueerd of gerevalueerd kan worden als er sprake is van een reële verandering van de reële wisselkoers, waarbij rekening wordt gehouden met de ontwikkeling van de productiviteit en van de prijzen.

Minister **De Jager**: Ik weet dat Keynes, zeker in deze dagen, bij de SP heel populair is. Exporteurs weten nog heel goed dat, toen Nederland de gulden nog had, de Italiaanse of Spaanse munt regelmatig werd gedevalueerd op grond van concurrentieachterstand of in ieder geval op grond van minder groei van de productiviteit door een tekort aan structurele hervormingen in Zuid-Europa. Door de devaluaties van die Zuid-Europese munten hadden wij als exportland inderdaad een probleem. Dat adresseert uiteraard echter niet het echte probleem. Een monetair antwoord, namelijk een wisselkoersantwoord, is eigenlijk geen echt antwoord op de problemen die zich voordoen. Met zo'n antwoord wordt achterblijvende groei van de productiviteit verbloemd. Op die manier kunnen noodzakelijke structurele hervormingen jaren worden uitgesteld. De afgelopen tien jaar is bijvoorbeeld in Griekenland de collectieve sector enorm gegroeid. Devaluatie is daarvoor niet het juiste antwoord. De tucht van de monetaire unie werkt in die zin zelfs louterend. Je moet dan echter wel in je eigen land de boer op om politiek draagvlak te creëren voor structurele hervormingen. Zulke hervormingen blijken heel moeilijk te zijn. Een devaluatie is altijd veel gemakkelijker politiek uit te leggen, maar eigenlijk komt zo'n devaluatie ook neer op vermindering van de lonen. De burger ziet dat niet snel, maar feitelijk vermindert bij een devaluatie onmiddellijk de koopkracht van de hele bevolking. Nu kan dat niet meer en moeten de Zuid-Europese staten structureel hervormen. Maar eigenlijk is dit een onderwerp voor de algemene financiële beschouwingen.

De **voorzitter**: Inderdaad. Daarom kijk ik wat vermanend naar zowel de heer Irrgang als de minister. Ik vraag de minister om zich vooral te richten

op de antwoorden. Er zijn ook nogal wat vragen over de Wereldbank gesteld, met name door mevrouw Dikkers.

Minister **De Jager**: Ik ben het eens met de voorzitter. Dit is niet echt een onderwerp dat verband houdt met de IMF of de Wereldbank. Het is een mooi beschouwend onderwerp voor de algemene financiële beschouwingen.

De heer **Irrgang** (SP): Ik ben dat niet eens met de voorzitter en de minister. Dit heeft wel degelijk te maken met de IMF en de Wereldbank. Wij hebben het over de invloed van wisselkoersen op de mondiale economie.

Minister **De Jager**: Laat ik dan zeggen dat ik dit geen onderwerp vind om tijdens een algemeen overleg te bespreken.

Er is gesproken over de rol van het IMF in IJsland. In dat land loopt nog steeds een IMF-programma met strikte conditionaliteiten om structureel orde op zaken te stellen. Een overeenkomst met Nederland en het Verenigd Koninkrijk is niet direct een onderdeel van het programma, maar ook het IMF en de andere leden van het IMF vinden het erg belangrijk dat dit issue wordt opgelost. Wij houden daarbij de vinger aan de pols. Ik heb al beloofd dat ik de Kamer onverwijld een brief zal schrijven als er wat meer te melden valt op dit punt.

De EFSF is een faciliteit van de EU. Bij activering daarvan wordt gebruik gemaakt van het IMF-programma, zodat het om cofinanciering van het IMF en de EU zal gaan, en wel op gelijkwaardige niveaus. Het IMF kijkt dat case bij case en financiert dat uit de reguliere middelen, en als die niet toereikend zijn uit de NAB. Een programma zoals dat voor Griekenland is ook voor het IMF groot, maar de NAB is nog niet in gebruik, zodat het IMF het voorlopig kan financieren uit de reguliere middelen en de toegezegde bilaterale leningen. De quotaverhoging moeten ervoor zorgen dat het IMF ook op langere termijn voldoende middelen heeft.

De heer Irrgang heeft een vraag gesteld over de groep landen die hebben geprofiteerd van de herschikking van de stemverhoudingen. In 2008 is afgesproken dat ontwikkelingslanden een grotere stem zouden moeten krijgen in de Wereldbank. Wij steunen dat punt. De gebruikers van de bank moeten onder andere middels een stem betrokken zijn.

De heer Irrgang stelde dat er minder conditionaliteiten bij de Wereldbank moeten zijn. De minister van Buitenlandse Zaken is het eens met de wens voor minder conditionaliteiten en meer beleidsruimte voor de partnerlanden. We werken samen in een partnerschap met het ontvangende land. Daarbij worden resultaatafspraken gemaakt op basis van de eigen beleidsdocumenten van het land.

De heer **Irrgang** (SP): De retoriek van de Wereldbank wijkt nogal af van de praktijk. Het aantal beleidsvoorwaarden neemt niet af. In Ghana zijn dat er 57, en het is een trend dat dat in allerlei annexen terugkomt. Wilt u bespoedigen dat dat niet meer gebeurt?

Minister **De Jager**: De minister van Buitenlandse Zaken is het daar zoals gezegd mee eens.

De heer **Irrgang** (SP): En het moet vervolgens niet in een annex terugkomen.

Minister **De Jager**: Wij doen ons best om dat te bereiken.

Mevrouw **Dikkers** (PvdA): Inclusief het transparant maken van die annexen?

Minister **De Jager**: Ik ben altijd voor transparantie.

De heer **Weekers** (VVD): Heel concreet: die transparantie kan wel bij de minister tussen de oren zitten, maar dat is nog niet zo bij alle internationale organisaties. Gaat hij hierop concreet actie ondernemen?

Minister **De Jager**: Wij zullen bij de Wereldbank dit punt aangeven.

Mevrouw **Dijkers** (PvdA): Ook bij het IMF?

Minister **De Jager**: Waar mogelijk, dus waar dat niet botst met eventuele andere doelstellingen van het IMF.

De heer **Weekers** (VVD): U zei «waar mogelijk». We komen vanuit een traditie dat heel veel zaken niet openbaar worden gemaakt. Ik kan me nog herinneren dat we over de faciliteiten voor Griekenland spraken, en dat toen werd aangegeven dat de afspraken met Griekenland in principe niet openbaar zouden worden gemaakt. Wij hebben destijds gezegd: Griekenland krijgt van ons alleen maar centen als wij vooraf kunnen beoordelen wat ze gaan doen, en welke conditionaliteiten eraan worden gehangen. Het zou wel heel goed zijn als u toch ook inzet op een gewijzigde attitude binnen deze internationale organisaties.

Minister **De Jager**: Zeker, maar soms is het ook een kwestie van het goed kunnen vinden. Ik verwijs naar de website van de Wereldbank. De eerste leenovereenkomsten staan daar al op. Het nieuwe beleid houdt ook in dat een omslag is gemaakt van een beperkte lijst van soorten documenten die worden vrijgegeven, naar het principe van «alles is openbaar, tenzij». Dat principe zou ook bij het IMF moeten worden bespoedigd.

Mevrouw **Dijkers** (PvdA): Ik krijg graag een invulling van «tenzij».

Minister **De Jager**: Privacygevoelige informatie, stabiliteitsgevoelige zaken enzovoorts. We moeten de vinger aan de pols houden dat dat «tenzij» niet onnodig groot wordt gemaakt.

De Wereldbank en fossiele brandstoffen. De Wereldbank voldoet in principe aan de toezegging in verband met de Bonn-verklaring uit 2004 om de portefeuille voor hernieuwbare energie jaarlijks met 20% te verhogen. Die toename is voor een belangrijk deel toe te schrijven aan externe bronnen. Nederland is voor de Wereldbank al jaren een belangrijke donor op het terrein van hernieuwbare energie. Dat staat dus wel degelijk op de agenda van de Wereldbank.

Mevrouw **Dijkers** (PvdA): Waarom hebben wij ons van stemming onthouden toen werd gestemd over een investering in een Zuid-Afrikaanse kolencentrale?

Minister **De Jager**: Daar kom ik nog op. De Wereldbank speelt als een van de grootste investeerders in de nationale energiesector van ontwikkelingslanden een kritische rol. Ontwikkelingslanden hebben een groot energieprobleem. Op korte termijn zijn weinig alternatieven voorhanden. In de kiesgroep waarin Nederland zit, wordt verschillend gedacht over dat project. Voor een aantal kiesgroepen zou het in de ban doen van fossiele energie geen aanvaardbare optie zijn, gezien hun korte-termijn afhankelijkheid ervan, en gezien het ontbreken van alternatieven. Voor een aantal mede-kiesgroepen zou een eventuele tegenstem een brug te ver zijn geweest. Je zit daar niet in je eentje, je zit er ook voor andere landen. Dat is de achtergrond van ons stemgedrag.

De onderhandelingen rond IDA lopen in vier fasen. Deze jaarvergadering zal een onderhandelingsronde inhouden, maar pas in december zal

definitief worden gepleged. Het nieuwe kabinet zal zijn invloed nog kunnen laten gelden.

Er is gevraagd naar de effectiviteit van Wereldbankprogramma's. In een recente evaluatie van IDA-projecten is gebleken dat van alle projecten die in 2008 waren afgesloten 81% de beoordeling «moderately satisfactory», «satisfactory» of «highly satisfactory» kreeg. Een beter sectorbeleid van de bank en verbeterde omstandigheden in de IDA-landen werden als belangrijkste redenen voor de vooruitgang genoemd. We hebben daarover al eerder schriftelijke informatie gegeven.

Ook het klimaat is en blijft een belangrijk onderdeel bij de Wereldbank en de Nederlandse positie daarin. De samenwerking tussen Wereldbank en IMF is al heel lang onderwerp van discussie, en zal ook niet van de agenda verdwijnen. Beide organisaties spelen tenslotte een belangrijke rol in de wereldeconomie, hebben een vergelijkbare bestuursstructuur, zijn elkaars overburen in Washington, maar ze hebben heel gescheiden verantwoordelijkheden. Ik denk dat tijdens de financiële crisis de samenwerking tussen beide instellingen goed is verlopen. Er is een rapport van een commissie die in 2007 de relatie tussen Wereldbank en IMF heeft geëvalueerd, en nogal wat aanbevelingen heeft gedaan voor de samenwerking. Verder zijn er een paar concrete voorbeelden die het succes van samenwerking onderstrepen, zoals armoedebestrijdingsprogramma's op landenniveau.

Wat bedoelt de regering met de politieke betrokkenheid bij strategische onderwerpen van de Wereldbank? Het uitgangspunt van de governance-hervorming is dat de Wereldbank daarna in staat is de mondiale uitdagingen op het gebied van ontwikkeling en publieke goederen aan te pakken. De huidige bestuursstructuren zijn daarvoor onvoldoende. Daar is de Nederlandse inzet op gericht. In hoeverre heeft de economische crisis gevolgen voor de armste landen? Die zijn natuurlijk altijd groot. We zien direct de neergang in Westerse landen, maar er zijn altijd gevolgen voor kwetsbare landen en groepen. Die lage-inkomenslanden worden met name vaak getroffen door de daling in de vraag naar exportgoederen, wat eigenlijk een indirect gevolg is, de daling in buitenlandse investeringen en het lagere geldbedrag dat gastarbeiders in een bepaald land overmaken naar hun eigen land. Die landen worden daardoor dus wel degelijk geraakt. Het is wel zo dat we, als we naar middle income countries en low income countries kijken, zien dat daar heel veel veerkracht is.

Welke rol speelt de Wereldbank bij de aanpak van de crisis in OS-landen? De rol van de Wereldbank is natuurlijk die van financierder, maar ook in de capaciteitsopbouw op economisch terrein en in de infrastructuur speelt de Wereldbank een belangrijke rol. De Wereldbankdochter IFC speelt een soortgelijke rol in de ontwikkeling van de private sector. De Wereldbank kan, en moet een belangrijke rol spelen door anticyclisch de leemte op te vullen die private banken op dit moment open laten. Dat doet de Wereldbank voor opkomende economieën en ontwikkelingslanden.

Mevrouw **Dijkers** (PvdA): Heeft de minister zicht op hoe zich dat verhoudt tot de EPA's?

Minister **De Jager**: Daar gaan we schriftelijk op in.

Mevrouw **Dijkers** (PvdA): Heel graag. Daar staat namelijk dat de dienstensector moet worden opengebroken, waarmee ontwikkelingslanden overspoeld kunnen worden door buitenlandse banken, waardoor zij hun eigen bankensector niet meer zouden kunnen beschermen.

Minister **De Jager**: Dan neem ik gelijk uw vraag mee over de vandaag ontvangen brief over de bijdrage van 163 mln.

De leningen van de Wereldbank aan de armste landen worden verstrekt zonder dat hier rente tegenover staat. Wel wordt een vergoeding voor

administratieve kosten gevraagd van 0,75%. Waarom is het bedrag aan fondsen voor fragiele staten bij de Wereldbank zo hoog? Hierin zitten ook fondsen ten behoeve van Afghanistan, Sudan, Burundi en de regio Grote Meren. Verder is er een algemene bijdrage voor de versterking en capaciteitsontwikkeling in fragiele staten. Die bijdrage loopt over een periode van vijf jaar.

De heer **Irrgang** (SP): Voorzitter. Ik houd nogmaals een hartstochtelijk pleidooi voor het blijven voeren van de discussie over een nieuw Bretton Woods. De mondiale onevenwichtigheden hebben namelijk mede geleid tot de economische crisis waarvan we nu nog steeds de na-ijleffecten ondervinden. Misschien zitten we er nog in, maar dat weten we eigenlijk nog niet eens. Die zijn niet verdwenen, en daar waarschuwt het IMF ook voor. Er is een argument om te kijken naar een soort internationaal mechanisme om daarmee om te gaan. Anders dreigt de valutaoorlog waarvoor nu wordt gewaarschuwd: terug naar de jaren dertig, «beggar thy neighbour», iedereen die probeert te devalueren enzovoorts. Ik ben het ook niet met de minister eens dat de wisselkoers nooit een gewenst aanpassingsmechanisme kan zijn. Als sprake is van een land dat in een asymmetrische crisis verkeert, kan er altijd reden zijn om juist wel de wisselkoers als aanpassingsmechanisme te gebruiken. Dat kan wel degelijk effecten hebben op het prijsniveau in een land, zodat het ook een reële loonsverlaging kan betekenen. Er is natuurlijk wel een belangrijk verschil: het heeft alleen effect op de buitenlands geproduceerde goederen. Het kan een middel zijn om een crisis te verzachten en versneld herstel voor een land te bereiken. Dat is het verschil tussen Argentinië, dat een spectaculair herstel heeft meegemaakt, en Griekenland. Ik heb nog een vraag gesteld over de CPIA's. Wil de regering zich daarvoor inzetten? Als er nog nadere informatie komt in verband met de vraag van mevrouw Dijkers over de brief met die bijdrage, zou ik het zeer op prijs stellen, ook gelet op de behandeling van de begroting van Buitenlandse Zaken, als daarin staat, welk deel ODA en non-ODA is, en op welke begroting het staat. Het IMF is Financiën, de Wereldbank waarschijnlijk Buitenlandse Zaken, en dan is er vervolgens ook weer ODA en non-ODA. Dat is allemaal van belang.

Mevrouw **Dijkers** (PvdA): Voorzitter. Het wreekt zich een klein beetje dat we met de minister van Financiën spreken, en niet met die van Buitenlandse Zaken of voor Ontwikkelingssamenwerking, omdat mijn vragen daarop betrekking hebben, en ook omdat de inbreng over de Wereldbank een andere invalshoek heeft dan in het andere geval. Ik heb nog een vraag over de aanpak van het klimaatprobleem en het feit dat de Wereldbank daarin een grotere rol gaat spelen. Juicht deze minister dat toe? Graag nog een opmerking over de capaciteitsontwikkeling bij de Wereldbank.

De heer **Knops** (CDA): Voorzitter. Er is nog een vraag blijven liggen. Het gaat over het rapport van het IMF waarin staat dat landen als Nederland nog veel meer zouden kunnen lenen. Dit een beetje als reactie op de inleiding van de minister zelf. Is het wel verstandig dat het IMF dit soort conclusies trekt? Volgens mij is op dit punt een heel andere conclusie te trekken.

De heer **Irrgang** (SP): Zo'n studie is misschien juist heel erg goed voor de financiële stabiliteit in de wereld. Stelt u zich eens voor dat het IMF had geconcludeerd dat Nederland geen euro meer kan gaan lenen? Dan was onmiddellijk grote financiële paniek ontstaan. Dat wenst u deze minister van Financiën toch niet toe?

De heer **Knops** (CDA): Nee, dat begrijp ik. Maar de duiding van deze conclusie heb ik zojuist gegeven. Het zou haaks kunnen staan op het feit dat een land als Nederland minder zou moeten uitgeven. Ik reageer daarmee op de opmerking van de minister zojuist. Uw uitleg, zij het een geheel andere, is natuurlijk ook niet onjuist.

Voorzitter: Irrgang

De heer **Weekers** (VVD): Voorzitter. Ik ben het eens met de inhoud van de door de heer Knops gemaakte opmerking dat, als de uitgaven de pan uitrijzen, je die moet beteugelen, en niet nog veel meer moet bijlenen. Tegelijkertijd is het erg belangrijk dat we organisaties als IMF en OESO hebben, net zo goed als nationaal het CPB, die in alle vrijheid datgene kunnen opschrijven en adviseren wat hen goed dunkt. Ik zou het niet prettig vinden als wij alleen maar ons welgevallige adviezen krijgen van dit soort gremia.

De heer **Knops** (CDA): Ik had deze vraag gesteld aan de minister van Financiën. Begrijp ik nu dat de minister van Financiën al aan het antwoorden is?

De heer **Weekers** (VVD): De minister van Financiën zit naast mij. Ik gaf de opvatting van de VVD-fractie weer.

Ik heb zorgen over de verdeling van de stoelen. De minister komt daar nog op terug, en er zullen geen onomkeerbare stappen worden gezet. Dat dossier wordt dus vervolgd. Maar ik schrik er toch wel van als ik in de krant lees dat de voorzitter van de EU met een bepaald non-paper bezig is, en dat er nog niet in de verste verte een Europese koers zichtbaar is. Ik zou denken dat Europa als het om dit soort zaken gaat wat meer afstemming moet zoeken, en ook moet kijken wat de diverse lidstaten aan financiële inbreng hebben bij de Bretton-Woodsinstellingen. Dan staat Nederland toch erg hoog in het rijtje. Ik ben evenmin optimistisch over de mondiale onevenwichtigheid als het gaat om de koppeling van de Chinese munt aan de dollar. In de stukken staat dat ze voorzichtig worden ontkoppeld, maar gelet op de meest recente berichten denk ik dat dat een kwestie van heel lange adem kan zijn.

Ik heb op een vraag nog geen antwoord gekregen. Ik doel op de vraag over het miljard dat via de Wereldbank wordt weggezet, maar waarbij de Wereldbank slechts de rol van administratiekantoor vervult. Gisteren ontvingen wij daarover een brief. Op welke wijze wordt inhoudelijk de vinger aan de pols gehouden of het Nederlandse geld goed wordt besteed? In eerste termijn ben ik vergeten te vragen wat de inzet van het Koninkrijk is bij de taakverdeling tussen de Raad van Gouverneurs, het IMFC, de Raad van bewindsvoerders, IMF Management en IMF Staf. De minister heeft daarover gezegd dat overdracht van beslissingsbevoegdheid inhoudt dat je dan eerst de taakverdeling moet verduidelijken. Waar zitten de problemen?

Minister **De Jager**: Voorzitter. Over het laatste punt stuur ik de Kamer een brief.

De heer Knops heeft een vraag gesteld over het IMF-rapport over de schuldtoename. Ik begrijp zijn vraag wel, want de duiding is een beetje verkeerd gegeven. Tijdens de financiële beschouwingen heb ik al gezegd dat wat het IMF heeft gedaan, door sommige partijen in Nederland tot mijn treurnis wat verkeerd wordt uitgelegd. Ik hoop dat ik dat misverstand tijdens de financiële beschouwingen heb kunnen wegnemen. Het IMF heeft een technische exercitie gedaan tot welk onwenselijk schuldniveau landen kunnen gaan. Wat is de grens tot waar je kunt gaan, waar je nooit overheen kunt gaan, want dan ontstaan schuld- en rente-explosie? Eigenlijk is dat het niveau waarvan je ver moet blijven, iets wat het IMF

ook benadrukt. In dat kader is het verstandig om ook de adviezen van het CPB en de Studiegroep begrotingsruimte te bekijken, die wat specifiek ingaan op de Nederlandse situatie, ook op langere termijn. Zij zeggen dat zelfs het pré-crisis schuldniveau van rond de 40% van het BBP – volgend jaar stijgen we naar 66% – niet houdbaar is, gelet op de maatschappelijke ontwikkelingen in de komende decennia, zoals de zorg en de vergrijzing. De uitgaven voor de zorg stijgen met een fors boven het groeitempo van het BBP liggend tempo. De schuld zou dus veel lager moeten zijn. Het CPB heeft een houdbaar pad uitgestippeld in de Miljoenennota, dat ver onder het huidige pad, en zelfs onder het pré-crisisniveau ligt. Versta het IMF dus niet verkeerd: het was geen soort advies om te gaan potverteren. Zo heeft het IMF het echt niet bedoeld. Ik vind dat wel duidelijk in het rapport, maar je zou een verkeerde indruk kunnen krijgen. De verdeling van de IDA-middelen vindt inderdaad voor een groot deel plaats op basis van hoe goed een land het doet, gemeten via de CPIA. Er wordt nu gesproken over een herziening van de verdeling van middelen, waarbij ook zal worden gekeken naar de kwetsbaarheid van landen. Dat steunt Nederland.

De heer **Irrgang** (SP): Een herziening van de verdeling van de IDA-middelen is nog iets anders dan een herziening van de CPIA's zelf. Er is kritiek op dat te weinig gewicht wordt toegekend aan armoedebestrijding en sociaal beleid. Ik had begrepen dat daarover ook zou worden gesproken. Steunt Nederland een herziening van de methode van scoren?

Minister **De Jager**: Namens de minister van Buitenlandse Zaken kan ik daar bevestigend op antwoorden. Ik kom toe aan het pleidooi voor Bretton Woods, in verband met onevenwichtigheden. Ik heb daarover al gezegd dat we daarmee bezig zijn binnen de Eurozone, maar ook binnen de EU. Maar we zijn ook binnen IMF- en G20-verband daarmee bezig. Er wordt hierover dus echt nagedacht, waarbij het geen symmetrisch probleem is. Een overschotprobleem is niet even erg als een tekortprobleem. Een tekortprobleem dat wordt veroorzaakt door achterblijvende concurrentiekracht van de economie is van een heel andere orde dan een overschot, dat bijvoorbeeld Nederland door zijn exportpositie en zijn geografische ligging weet te realiseren, maar ook door zijn concurrentiekracht. Wij gaan tegen landen die het goed doen niet zeggen: doe het maar wat minder, zodat Zuid-Europese landen op korte termijn iets minder last van hen krijgen. Op lange termijn zal dat je concurrentiekracht als Europa, en je uitvoering van de Lissabon-agenda, gaan benadelen. Ik zie wel in dat een overschot problemen kan geven voor een land, bijvoorbeeld indien dat door een kunstmatig laag gehouden wisselkoers mede wordt veroorzaakt – en er zijn nog andere factoren denkbaar – maar het is geen symmetrisch probleem. Een overschot is gemiddeld gesproken – het hangt wel af van het type overschot – niet even erg als een tekort. Een tekort op je lopende rekening is eigenlijk altijd slecht, en een overschot hangt af van hoe het tot stand komt.

De **voorzitter**: Ik waarschuw de heer Irrgang en de minister, die hier wel aan uitdaging doet...

Minister **De Jager**: Ik beantwoord gewoon een vraag!

De **voorzitter**: ... dat wij hier de algemene financiële beschouwingen over zitten te doen. Ik denk dat de posities van SP en Nederlandse regering inmiddels duidelijk zijn.

De heer **Irrgang** (SP): De term overschotlanden impliceert dat er ook tekortlanden zijn. In die zin is het symmetrisch. Je kunt als land inderdaad

beter in een overschotpositie zitten, dan in een tekortpositie. Het feit dat er overschotlanden zijn, maakt automatisch en per definitie dat er ook tekortlanden zijn.

De **voorzitter**: Uiteindelijk moet in de wereld de zaak rondlopen! Dat zal de minister niet kunnen ontkennen.

Minister **De Jager**: Precies! Dat begrijpen we. Ik heb willen zeggen dat de problemen over het algemeen bij de tekortlanden moeten worden aangepakt, en minder bij de overschotlanden. Maar het laatste kan ook het geval zijn als dat overschot bijvoorbeeld door oneigenlijke concurrentie wordt veroorzaakt.

Waar speelt de Wereldbank bij grote fondsen alleen een administratieve rol? Nederland heeft bij de grote fondsen een rol in de diverse boards. Nederland, de Wereldbank en de andere betrokken landen zijn volledig op de hoogte van die aanpak, en van de besteding van middelen.

Mevrouw Dikkers stelde een vraag over het klimaat en de Wereldbank. De Wereldbank is een van de internationale spelers op het gebied van klimaatbeleid, maar ook een belangrijke. De bank heeft wel degelijk veel expertise. Maar wie uiteindelijk de bulk aan klimaatmiddelen moet gaan beheren, weten we nog niet. Die discussie komt nog terug.

Mevrouw **Dikkers** (PvdA): Wanneer komt die discussie terug? Hebt u daar zicht op?

Minister **De Jager**: Nee, daar heb ik geen zicht op. Dat gaat dan om de vraag of de Wereldbank dat gaat doen, of een nieuwe organisatie. Dat zal binnenkort terugkomen, maar het kan ook nog wel een tijdje duren. Ik heb er zicht op wanneer de discussie terugkomt, maar ik heb er geen enkel zicht op wanneer die wordt beslecht. Ik neem aan dat de discussie terugkomt tijdens de voorjaarsvergadering en de onderhandelingen over het UNFCCC.

De heer **Irrgang** (SP): Had u toegezegd dat in de brief over de thematische fondsen ook het punt van ODA versus non-ODA wordt meegenomen? Ik zie dat dat het geval is.

De **voorzitter**: Dat is bij dezen toegezegd.

De **voorzitter**: Er komt nog een besloten gesprek tussen Kamer en minister over de inzet van de onderhandelingen over de quota en de stoelen. Verder stuurt de minister nog een brief met de beantwoording van een aantal vragen waaraan hij vandaag niet is toegekomen. Uiteraard krijgen wij na de vergadering van het IMF nog het verslag, dat vervolgens wordt geagendeerd bij de voorbespreking van de voorjaarsvergadering.

Minister **De Jager**: Een kleine correctie op de door u opgesomde toezeggingen: het ging echt over stoelen, want over de quota heb ik al toegezegd dat onze inzet zal zijn dat we wel omlaag kunnen, maar dat we niet willen dat we onder het berekende quotum komen.

De **voorzitter**: U doelt op het verzekeringsmechanisme. De inzet is daar duidelijk.